

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת במדבר - חג השבועות

- גיליון מורחב -

כל תלמיד הוא בן יחיד!

גיליון מס' 144

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת במדבר

כל תלמיד הוא בן יחיד!

מנהל הטקסים בארמון המלוכה הנורבגי היה כעוס בעליל. תפקידו היה לשמור על כללי הטקס הרשמיים באירועים של בית המלוכה, אבל הפעם המלאכה הייתה קשה במיוחד... אין זו הפעם הראשונה שהוא מקבל דרישות לחריגות מכללי הטקס, אך תמיד הוא היה דוחה את הבקשה בתקיפות ובאדיבות. 'עליכם להבין', הוא היה אומר, 'שכללי הטקס בבית המלוכה שלנו מקורם באבות אבותינו, ולכן אנו שומרים עליהם בקפדנות יתרה. אם נתחיל לזלזל ולהקל ראש, מי יודע לאיפה נגיע'. כך היה למשל, כאשר שר החוץ של ארצות הברית הגיע לביקור בארצות סקנדינביה וביקש לפגוש גם את מלך נורבגיה. הבעיה היתה שהביקור לא היה מתוכנן, ונקבע רק עשרה ימים לפני מועד קיומו. מנהל הטקסים של הארמון הודיע למארגנים כי על פי כללי הטקס בבית המלוכה, כל ביקור של אישיות מחו"ל, חייבת להירשם ביומן המלכותי לפחות שבועיים מראש, והמועד הזה כבר חלף. לא הועילו כל הלחצים ושיחות הטלפון מראשי המדינה. מנהל הטקס עמד על דעתו ולא הסכים לחרוג מהכללים שנקבעו כבר לפני מאות שנים, ואכן שר החוץ האמריקני קיים את ביקורו בנורבגיה מבלי שזכה לפגוש פנים אל פנים את המלך עצמו, ומנהל הטקסים חגג את ניצחונו במאבק על שמירת מסורת בית המלוכה. אבל באותו יום היה מנהל הטקס נרגז וכעוס בעליל. בעוד שבוע אמור להתקיים טקס הענקת הפרס השנתי המלכותי, אירוע חשוב שמהווה את שיאם של אירועי יום העצמאות הנורבגי, ולפתע מתברר לו שהזוכה דורש לשנות את

כללי הטקס. 'אני עוד לא שמעתי על אדם שיש לו ארבע הורים',
צעק מנהל הטקס על זוכה הפרס. 'אינני יכול לתת לך ארבעה
מושבי כבוד בשולחן המלכותי!' הזוכה באותה שנה היה ד"ר הנריק
ברינג, המחנך המפורסם ביותר בנורבגיה. ד"ר ברינג ניהל במשך
שנים רבות בית ספר יסודי, שממנו יצאו תלמידים שאכלסו את
השורה הראשונה בנורבגיה. התלמידים בבית הספר שלו לא
השקיעו רק בלימודים, אלא ספגו חינוך וערכים, והפכו לאנשים
התורמים לחברה. לימים פתח ד"ר הנריק בית ספר למורים,
והשפיע על כל החינוך בממלכה הנורבגית. על פי כללי הטקס
הנוקשים, יושב הזוכה בפרס השנתי עם רעייתו, הוריו וילדיו, בשולחן
המלכותי, בסמוך למלך ולמלכה. אבל כאשר התקשרו אל ד"ר
ברינג לתאם את מספר המוזמנים, הוא הפתיע כאשר דרש מקומות
לשני מוזמנים נוספים. 'יש לי ארבעה הורים', הצהיר באוזני ראש
הטקס ההמום. 'איפה נשמע דבר כזה, שיש לאדם ארבעה הורים?'
אמר מנהל הטקס בכעס. בסתר לבו הוא החל לחשוש שמא יש עבר
בלתי נעים במשפחתו של הזוכה שיבזה גם את בית המלוכה. אולי
הוריו התגרשו וכל אחד התחתן עם בן זוג חדש, או אולי הזוכה נמסר
בילדותו לאימוץ ואולי יש איזה הסבר בלתי נעים אחר... 'לא יקום
ולא יהיה', הצהיר מנהל הטקס. 'הפרס המלכותי מחולק כבר דורות
רבים, ותמיד הזוכה יכול להזמין רק את זוג הוריו. אני לא אתן לפגוע
בכללי הטקס המקודשים.' רק דבר אחד מנהל הטקסים לא לקח
בחשבון: ד"ר הנריק היה ידידו האישי של המלך, וכל ילדי בית
המלוכה למדו אצלו. יומיים לפני הטקס נחתה על שולחנו של
המנהל הוראה אישית של המלך, לאשר לזוכה הפרס להזמין את
כל ארבעת הוריו, ולתת לכולם מקום ליד השולחן המלכותי.
מנהל הטקסים שפשף את עיניו בתימהון. דבר כזה הוא לא ראה
מעולם. ארבעה הורים לאחד? אבל חזקה עליו מצוות המלך, והוא

הורה מיד למשרתים לסדר מחדש את אולם האירועים ולהוסיף שני כיסאות לשולחן הכבוד. יום העצמאות של נורבגיה הגיע, וטקס הענקת הפרס השנתי עמד להתחיל. מנהל הטקסים עמד בשולי האולם, חנוט בחליפה ובעניבת פרפר, והשגיח שהכול יעבור כתקנו. כאשר ד"ר הנריק התקרב, שרבב המנהל את ראשו בסקרנות עצומה. הוא ראה אותו מגיע עם שני הוריו המוכרים והידועים, אך אליהם התלוו עוד זוג, גבר מבוגר ואישה קשישה. כולם הופנו לשולחן הכבוד והמתינו לכניסת המלך והמלכה, ולפתיחת הטקס. על פי המסורת, נפתח הטקס בנאום של זוכה הפרס. ד"ר הנריק נעמד לפני המיקרופון, אך במקום לפתוח בנאום מהכתב, הוא הפתיע בשאלה: 'האם מנהל הטקסים נמצא פה?' המנהל הנרעש, התקרב מעט וסימן שהוא נמצא. 'האם תואיל לבוא רגע, אדוני, ולספר לקהל על הדין-ודברים שהתנהלו בינינו?' המנהל היסס, אך עד מהרה הבחין בתנועת יד של המלך שהורה לו לדבר. הוא סיפר במילים קצרות לנוכחים כיצד הזוכה דרש ארבעה מקומות להוריו בניגוד לכל הכללים, וכיצד הוא אמר כי אם ארבעת הוריו לא יהיו בטקס, הוא לא יוכל להגיע. 'תודה רבה לך, איש טוב,' אמר הזוכה ולחץ בחמימות את ידו של מנהל הטקסים. הוא פנה אל הקהל ואמר: 'רבים מכם בוודאי מכירים את הורי היקרים, אדי ופרדריקה ברינג, ושואלים את עצמם מי הם שני הורי הנוספים. ובכן, יש לי הכבוד להציג אותם בפניכם. הראשונה היא הנרייטה, מורת היקרה מכיתה א' שלימדה אותי קרוא וכתוב, והשני הוא מר אנטואן, המורה היקר שלי מכיתה ח'. לצערי הרב, שאר המורים שלי כבר נפטרו, ולכן לא יכולתי להזמיןם'. מחיאות כפיים רמות קטעו את דבריו של הזוכה, ונמשכו דקות ארוכות. גם הוא היה נרגש ביותר. 'ברצוני לומר לכם, וגם לכל מי שצופה בנו עכשיו בכל רחבי הארץ, המשיך הזוכה, 'שלכל אדם יש זוג הורים ביולוגיים, שהביאוהו לעולם

והעניקו לו את מתנת החיים. אנו מכבדים ואוהבים את הורינו, אך לא פחות, ולעיתים אף יותר, עלינו להוקיר ולהכיר טובה למורינו ומחנכינו, שהשקיעו את כל כוחם כדי לחנכנו, ללמדנו בינה, ולהפוך אותנו למה שאנחנו'.

*

בראש סולם העדיפויות של כולנו, הרבה מעל כל דאגות היום יום האחרות, עומד החינוך לילדינו. זהו הנושא הקרוב ביותר לליבנו, אליו נתמסר בכל מאודנו, ולשמו ולהצלחתו נקדיש את מלוא יכולתנו. השותפים האמיצים שלנו – ההורים – לחינוך הביתי, הם המחנכים היקרים המתייצבים למלאכתם דבר יום ביומו, ועוסקים במלאכת החינוך במסירות... אחד הדברים היפים והמרגשים לראותם, הוא החתירה התמידית של קהל המחנכים למצוינות מושלמת, לחינוך הטוב והאיכותי ביותר לילדינו. כיום, כל מחנך קורא מאמרי חינוך, משתתף בכנסים, מרחיב את ידיעותיו בשדה החינוך – מתוך מטרה לשפר את מלאכת הקודש בה הוא עוסק. המחנכים עושים הכל כדי לפצח את סוד החינוך המוצלח, שיוביל את ילדינו להצלחה חינוכית איכותית, ובפרשת השבוע, ניתנת לנו הזדמנות לפצח את הסוד הזה, היסודי כל כך להצלחה בחינוך... כשהתורה באה לספר לנו על בניו של אהרן הכהן, פותח הפסוק במילים 'ואלה תולדות אהרן ומשה', ומפרש רק את בני אהרן. וכל לומד מתקשה ושואל – והלא רק בני אהרן מוזכרים, ומדוע הם קרויים גם תולדות משה, וכי משה הוא אביהם? רש"י חש בשאלה הזו, ומביא לנו מחד"ל גילוי מסעיר: כן, בהחלט, לבני אהרן היו – כביכול – שני אבות! היה אב מקורי – הוא אהרן הכהן, והיה גם אבא נוסף, אבא רוחני, הוא משה רבנו – בצילו למדו תורה, ממנו קיבלו את חכמתם, ואף הוא נקרא אביהם! כאן נחשף טפח, מהו מעמדו של המחנך, מה כוחו, ומה יחסיו מול תלמידיו. מחנך אינו 'שכיר

במלאכת החינוך, הוא גם לא 'פקיד חינוך'. מחנך הוא אבא לכל דבר, תלמידיו – הם כבניו, וכשהמחנך חי את מלאכתו בצורה הזו – גם תלמידיו המתחנכים אצלו יחוו כלפיו כבנים לאביהם! מחנך שהוא אבא, חפץ בהצלחת תלמידיו לא כדי שהמסגרת תשמור על הסדר, לא למען שמו הטוב, לא בשביל הצלחה בדירוג נקודות. מחנך שהוא אבא – בוער לו בלב, חי לו בעמקי הנשמה, עולה לו בבריאות הצלחת תלמידיו – הן הם בניו, ממש! הורה, הוא כזה בכל שעות היממה. אחה"צ וגם לפנות בוקר – הוא אבא אוהב לבניו, דואג וחרד למענם, להצלחתם ולשלומם. לאב כזה אין הגבלת זמן בהשקעתו בילדיו, הוא מסוגל לרדת לרמת הבן – נמוכה ככל שתהיה, ואם משהו משתבש בהצלחת בניו או בגידולם – הדבר מעיב עליו, משבש את יומו, נוטל את שלוותו! כיוצא בזה במחנך, שהוא אב של ממש. כל תלמיד הוא בן יחיד עבורו, הוא דואג לו כל העת, מתפלל למענו, כואב את כאביו וגם שמח בשמחתו. הוא מקשיב לתלמיד, נכנס במלוא כובד הראש לכל נושא שמעסיק אותו, מעיב עליו או יכול לשפר את הצלחתו, כי התלמיד ממלא את כל עולמו – הן הוא כבנו ממש! התוצאות מפתיעות: מחנך הפועל בגישה כזו, עם מסירות ואהבה חסרות גבולות, באכפתיות ואבהיות כאילו התלמיד הוא בנו – יופתע מהתוצאות המרגשות. התלמידים הופכים למחונכים יותר, ממושמצים יותר, מצליחים הרבה יותר! לפיכך כתב החיד"א בספרו 'נחל קדומים' פרשת 'ואתחנן', כי רק מלמד שחש כאבא לבן ביחס לתלמידיו – רק הוא רשאי לעסוק במלאכת החינוך, רק מי שמתייחס לתלמידיו בחום, באהבה ובאכפתיות כאילו הם בניו – יכול להצליח להיות מלמד, ולהוציא מתחת ידיו את הדור הבא! כי התלמיד חש ומרגיש את היחס של המחנך אליו, ומודד כל העת עד כמה הוא חשוב לרבו, ועד כמה המלמד או מגיד השיעור מאמין בו. ככל שיחוש יותר את האכפתיות

והמסירות של רבו, וככל שירגיש יותר שהמחנך חפץ באמת בהצלחתו ומתאים את עצמו ליכולותיו של התלמיד – כך ישיב התלמיד בהתמסרות מוחלטת להצלחתו האישית, בגיוס כל כשרונותיו ויכולותיו למילוי השאיפה המשותפת, ולהרוות נחת את רבו המאמין בו. ("פניני פרשת השבוע")

*

ושננתם לבניך – אלו התלמידים!

ראיתי דבר נפלא שכתב הגאון הרב משה רייס זצ"ל: "בצד המסירות המופלגת שהרב חייב לגלות כלפי תלמידו, הוא גם חייב לפתח כלפיו קשרי חיבה אמיתיים. לא במקרה כשרצתה התורה לבטא את המחוייבות, להרביץ תורה לתלמידים, היא אמרה "ושננתם לבניך". הן אפשר היה להתבטא "ושננתם לתלמידך", ומדוע אמרה תורה "לבניך" וסמכה על התורה שבעל פה שתבאר ש"בנים אלו הם התלמידים? על כרחך שבדברים אלו רצתה התורה להצביע על העיקרון, שהיחס של רב לתלמידו, אכן, צריך להיות כשל אב לבנים. חובת המסירות שעליה עמדנו לעיל, צריכה להיות פועל יוצא ישיר מהחיבה שהרב רוחש לתלמידיו. על עיקרון זה חוזרת התורה פעם נוספת במה שאמרה: "ואלה תולדות אהרן ומשה", ובהמשך מפורטים בתורה שמות בני אהרן. כתב על כך רש"י: "ואלה תולדות אהרן ומשה" – ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה? לפי שלימדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו! העניין שהקב"ה מעלה עליו כאילו ילדו, אינו מתן שכר סתמי, אלא תוצאה ישירה מהגישה שהרב מגלה כלפי תלמידו. הן, כאמור, מחוייב הרב לחוש כלפי התלמיד כאילו ילדו, ולפיכך גם הכתוב מתייחס אליו במידה זו, וגם שכרו שמור לפניו בהתאם. מאלפת היא העובדה, שאת בקשותינו מהקב"ה שנזכה להבין ולהשכיל בתורה פותחים אנו

באיזכור האהבה הרבה שהוא רוחש כלפינו. כך אומרים אנו בתפילתנו: "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו למדת". נוסח דומה לזה מצוי גם בברכת "קריאת שמע" של שחרית. ללמדך ש"אהבת עולם" ו"אהבה רבה" הם הרקע למתן תורה לישראל, ומכאן עלינו לפסוק שזהו גם המצע הבסיסי, שעל גביו יכולה התורה לעבור מדור לדור.

*

כאיילו ילדו – זכות גדולה ועצומה!

מדברי חז"ל שהמלמד את בן חברו תורה – מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, למדנו מהי חובתו של המחנך, על המחנך להיות כמו אבא לתלמידיו, לדאוג להם ולאהוב אותם כמו ילדיו ממש. יחד עם החובה, יש כאן גם זכות גדולה, מחנך שהוא כמו אב לתלמידיו זוכה להרבה דברים ומעלתו עצומה! חז"ל הפליגו בגודל חשיבות מלמדי תשב"ר. 'החווה' בלובלין אף התבטא "אילו היו יודעים את מעלת המלמדים בשמים, היו כולם מבקשים להיות מלמדי תשב"ר!". על מלמד המנחיל לתלמידיו תורה ומצוות, נוטע בקרבם אמונה ומעמידם במידות, דרשו חז"ל את הנאמר בדניאל: "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" אלו מלמדי תינוקות של בית רבן! לעולם ועד! עבודתו שמורה נצח, הנו זוהר ככוכב בשושלת מוסרי התורה. אדם חי בעוה"ז, צובר מצוות ומעשים טובים, מתקין עצמו ב'פרוזדור' לקראת המעבר ל'טרקלין'. משול הוא לילדים שצוברים 'כרטיסים מבצע' לקראת היריד הממשמש ובא. בפתיחת שערי היריד רצים כולם, למתקנים, לדוכני ההגרלות ולעמדות הפרסים. כל ילד 'משלם' בכרטיסים שהכין מראש. אך אוי לו ילד שלא השקיע וכעת משתוקק לארטיק ושערות-סוכר או למכוניות מתנגשות, אך אין בידו כרטיסים! עכשיו כבר אי אפשר לרכוש! אדם מגיע 'למעלה' עם כרטיסיו הרוחניים שסיגל עלי אדמות. בחייו היה קרוי 'הולך' כי

מתעלה ומתקדם. אך כעת 'במתים חופשי', חופשי מן המצוות. מרוץ איסוף הזכויות תם. והנה חכמים דרשו ביטוי חד"ל 'ברא כרעא דאבוה', בנו מהווה לו 'רגלים', 'הולך' למענו. מעשיו הטובים של הבן מוסיפים זכויות לנשמת האב, שולח לו כרטיסים למעלה... לאוצר גדול זה זכו מלמדי תשב"ר! זוהי כוונת חד"ל בקביעתם 'כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו'! יש אב שמניח אחריו חמשה בנים, או אפילו תריסר, הממשיכים 'ללכת' למען נשמתו. והנה, מלמד תשב"ר מניח אחריו מאות ואלפי תלמידים ש'כאילו ילדם'! הללו מזכים ומעלים נשמת 'אביהם' המלמד!

*

בספר חובות הלבבות (שער אהבת ה' פ"ו) כתב: "וראוי לך אחי לדעת, כי זכות המאמין אפילו אם יהיה מגיע אל התכלית הרחוקה בתיקון נפשו לאלוקים יתברך, ואילו היה קרוב לנביאים במדותיהם הטובות ומנהגיהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם בו, אינם כזכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות בעבור זכויותיהם כל הימים ובכל הזמנים".

*

הזכות של נהג ההסעות...

נהג הסעה של תלמוד תורה והמלוה באותה הסעה הגיעו לדין תורה אצל הגאון רבי בן ציון אבא שאול דצ"ל. סלע המחלוקת: מי אמור לפתוח ולסגור את דלת ההסעה? הנהג טען: "אני מרוכז בנסיעה. אין לי אפשרות להסב את תשומת לבי הנתונה לנעשה בכביש – לפתיחת וסגירת הדלת בכל עצירה". גם המלוה לא היה מוכן לקבל את התפקיד. "אני עסוק בהעלאת או הורדת הילדים בהושבתם ובהשגחה עליהם. איני יכול להיות אחראי גם על הדלת!". הקשיב הרב בן ציון אבא שאול לטענות השנים, והשיב להם: "אין לי

פסק הלכתי לתת לכם ברגע זה. אולם שאלה יש לי אליכם: כמה מוכנים אתם לשלם עבור פתיחת ההיכל בשבת? מאה דולר? וכמה עולה פתיחה בראש השנה? אלף דולר? ובנעילה? אנשים מוכנים להשקיע הון כדי לזכות בפתיחת וסגירת ההיכל, והנה לכם הזדמנה הזכות הזו באופן יומיומי, ולגמרי בחינם! בכל פעם שדלת הרכב נפתחת, וילד נכנס אליו בדרכו לתלמוד תורה, הרי זו פתיחת ההיכל! ילד יהודי הולך ללמוד תורה, ואתם יכולים לזכות לפתוח עבורו את דלת ההסעה, או לסגור אותה אחריו! בחינם! מי פתי לוותר על הזכות הזו?". השניים יצאו מהורהרים מחדרו ולאחר רגעים ספורים שבו ונכנסו. יכריע נא הרב ביניהם: למי מגיעה הזכות לפתוח ולסגור את דלת ההסעה? ... "עשו פשרה", הציע חכם בן ציון אבא שאול, "וחלקו את התפקיד ביניכם. העיקר שאף אחד מכם לא יחמיץ, חלילה, את הזכות".

*

שעות נוספות...

על דברי רש"י בתחילת הפרשה, מעיר המהר"ל: הרי משה לימד את כל בני ישראל, ומדוע רק בני אהרן נחשבו תולדותיו? למה אין כולם מכוונים 'תולדות משה'! ומבאר המהר"ל שאכן לא על כל מלמד נאמר תואר זה! וזה לשונו: "כל בני ישראל, הקב"ה ציוה אותנו שילמד להם תורה, והתורה שניתנה למשה לא ניתנה אלא ללמד לישראל, לא שייך לומר שישראל הם בניו, שאלמלא לא היו ישראל – לא הייתה תורה ניתנת למשה. אבל מה שלימד לבני אהרן יותר ממה שלימד לישראל, זה היה ממה לבד, ולא נצטווה מפי הגבורה ללמוד להם יותר, ובזה להם בפרט כאילו ילדם". לפי המהר"ל – זה לא בא 'אוטומטית'! חז"ל הכתירו 'כאילו ילדו' רק את המלמד שעושה יותר ממה שהתפקיד מחייב! ללמד הריהו חייב, לכך שכרוהו וזאת מלאכתו. משה רבינו השקיע בבני אחיו יותר ממה

שנצטווה, ועל כך נדרש 'כאיילו ילד'! על התוספת! כמו שלהורים
אין 'שעות עבודה' מוגדרות, והתמסרותם מוחלטת, כך יש מלמדים
'מצדיקי הרבים' שמעניקים לתלמידים 'מעל ומעבר' כי חשים 'כאיילו
ילד'! לא עובדים עם 'סטופר' ביד, לא שואלים 'מה אני חייב'.
בכדי להיחשב 'אבא', להרוויח שהמאות הללו יזכו ויאירו את נשמתו
בעולם האמת – עלי לעבוד באמת!
מלמד שהוא זוהר ככוכב בשמי הילד לעולם ועד הוא ב'אקסטר',
למעלה מן הזמן, בלב ונפש חפצה. הוא גם נזהר בכבוד תלמידיו
ואוהבם, כדברי הרמב"ם (הלכות ת"ת פ"ה) שאף מוסיף 'שהם הבנים
המהנים לעולם הזה ולעולם הבא!' (הרב יחיאל מיכל מונדרוביץ)

*

תפילת השל"ה

'זכנו לגדל בנים ובני בנים' – יהמה כל לב בערב ראש חודש סיון
שיחול השבוע, בעת הרצון לתפילה על הילדים.
הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, סיפר עובדה נפלאה ששמע
בענין כח תפילת ההורים על בניהם, וכך סיפר: לאחרונה, באה כלה
'בעלת תשובה' בברית האירוסין. בהתקרב מועד הנישואין, ביקשו
העסקנים מכמה נשים צדקניות שתבואנה להשתתף בשמחת
הנישואין לשמח את הכלה. והנה, אחת מאלו, כשהגיעה למקום
הנישואין, חיפשה את א.ם הכלה, כדי לברכה בברכת 'מודל טוב',
אלא שנעלמה מעין כל, עד שמצאה אותה יושבת במטבח כשפניה
זועפים, מלאה טענות כרימון... משנשאלה 'מדוע פניך רעות היום,
לעת שמחת כלולות בתך הכלה המהוללה בכל התשבחות?' ענתה
'כיצד אוכל לשמוח כשבתתי הכלה הפנתה לי עורף, עזבה את ביתי
ואת דרך חיי, ונהפכה לבעלת תשובה גמורה, ומה גדול צערי כי
איננה הראשונה אלא שלישית מבין בנותיי שעשו את הדרך הלזו ושבו
בתשובה שלימה"... כשמוע האשה את דבריה, תמהה בפניה – כיצד

אכן אירע דבר כזה שממשפחה אחת חזרו בתשובה שלוש בנות,
ולא ידעה אם הכלה מה לענות, אבל סיפרה, כי כל ה'קשר' שבניה
ובין החרדים לדבר ה' היה, שלפני כעשרים שנה השתתפה ב'סמינר'
לבעלי תשובה, אבל כל הדיבורים שנאמרו שם לא השפיעו עליה
מאומה. בתוך הדברים סיפרה שבסוף הסמינר נתנו לכל אחת דף
כתוב, והובטח להם ש'סגולה' גדולה להצלחה ולברכה יש באמירת
הנכתב באותו דף, ומאז היא אומרת אותו בכל יום – אעפ"י שאינה
מבניה כלום ממה שנאמר בו. האשה שאלה אותה שמא נמצא הדף
ברשותך, אמרה כן, והוציאה אותו מחיקה, שם נתגלה הסוד – כי על
הדף הודפס 'תפילת השל"ה', ולמרות שאשה זו לא ידעה מה היא
אומרת... היא זכתה ששלוש מצאצאיה שבו בתשובה שלימה.
והנה, אם כך היא שכר אמירת "תפילת השל"ה" בלא ידיעה ובלא
כוונה, בלא בכיות ותחנונים, ודאי שאנו יודעים את הנאמר בה, אם
נתפלל כראוי, נפעל דברים נשגבים ונזכה לרוב נחת מהילדים.

*

כמחנכים, עלינו להתפלל על התלמידים שהם הרי הבנים שלנו...
וכך אמר הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל בשיחה למלמדים:
"מלמד שנכנס לכיתה ומלמד את הילדים עם כל המסירות
ובמקצועיות שאין כמוה, אם הוא שכח לכוון בשמונה עשרה
להצלחת תלמידיו, הוא עשה רק חצי עבודה! מלמד אינו חש צורך
להתפלל על ילד חלש משום שכישלוננו של הילד אינו מעיק עליו.
הוא עושה את עבודתו כראוי, וזהו! אך אם הוא היה מכיר בעובדה
שה' יתברך הפקיד ילד זה בידיו, וחז"ל אומרים שהתלמידים קרויים
בנים, הוא היה יודע גם שהוא אחראי על כל מעשיהם! חובה על
המלמד לדאוג שכל תלמידיו יצליחו. עם אכפתיות, עם תפילות,
עם עצות, עם דפיקות בלב, להשקיע את הכל! (אהל מרים, עמ' קכ"ד).

*

מה "משך" את רות?

לאחר הליכה ממושכת ממואב בואכה ארץ ישראל עומדות נעמי רות ועורפה בצומת דרכים. נעמי פונה לכלותיה ומסבירה להן שלא כדאי להן להמשיך איתה. עורפה מחבקת את חמותה, מפנה עורף וחוזרת למואב. ורות – רות מתעקשת להישאר עם נעמי. נעמי לא מצליחה "לשכנע" את רות לחזור חזרה. רות מתעקשת להמשיך עם נעמי והיא מבקשת להיות חלק מהעם היהודי – "אלוקיך אלוקי".

הן ממשיכות ביחד ומגיעות לבית לחם, משם יצאה נעמי לפני למעלה מעשר שנים. בבית לחם רואות אותן חברותיה של נעמי והן לא מאמינות למראה עיניהן. נעמי יצאה משם עשירה, לבושה בגדים יקרים, ועכשיו היא עומדת מולן, פניה מוריקות, לבושת סחבות, יחפה. הן פונות אליה ושואלות: הזאת נעמי??? בהמשך, רות מגיעה לשדה של בועז, מתנהגת בצניעות נדירה, כל הליכותיה בקודש, ולבסוף היא מתחתנת עם בועז שהיה גדול הדור. וצריך להבין: מה משך את רות ליהדות? מה היא ראתה? היא לא ראתה את היופי של היהדות... היא לא חוותה שבתות עם המשפחה, חתונות, בריתות. היא לא הייתה בהרצאה של רב שמדבר יפה... היא לא ראתה תפילה מעוררת בבית הכנסת. היא לא הייתה בעצרת התעוררות... להפך! היא ראתה את מחלון וכליון מתים, היא ראתה את נעמי עצובה, שבורה ומיוסרת. היא ראתה את נעמי לבושת סחבות ויחפה.

אז מה היא כן ראתה? ועוד: המקום היחיד שבו התורה מספרת לנו בפירוט על גירות זה מגילת רות. מה התורה רוצה שנלמד מזה? האם לא היה מתאים יותר להביא סיפור אחר שבו מסופר על גוי שראה את היופי של היהדות והחליט להתגייר? שאלה נוספת: הרי הרבה גויים התגיירו ולא הפכו לצדיקים. מה גרם לרות להפוך לצדיקה כל כך?

*

ההבדל בין הצפרדעים לכלבים...

הצפרדעים מסרו את נפשם ונכנסו לתנורים בזמן מכת צפרדעים, והם קיבלו שכר על כך. אלו שמסרו את נפשם לא מתו בסיום המכה כמו כולם, הם חזרו ליאור והמשיכו לחיות. הכלבים שלא נבחו בליל יציאת מצרים זכו לשכר הרבה יותר גדול – "ובשר בשדה טריפה..." לכלב תשליכון אותו". וצריך להבין: מדוע הכלבים זכו לשכר גדול יותר מהצפרדעים? הרי הם לא מסרו את נפשם, והצפרדעים כן.

*

המבט הפנימי...

רואים כאן מהלך אחד לאורך כל הדרך, ואפשר לראות את זה בעוד הרבה מקומות ואופנים: רות ראתה את היופי הפנימי של נעמי, היא ראתה את החוזק והחוסן הנפשי, היא ראתה את האמת והאמונה החזקה. וזה מה שגרם לה לרצות להיות חלק מהעם היהודי. וזאת הסיבה שגרמה לרות להיות כל כך צדיקה. היא חזרה בגלל משהו חזק – משהו אמיתי. ולכן היא הלכה לשם, לאמת, לחוזק הפנימי, למקום הכי טהור וקדוש. היא לא התגיירה בגלל התלהבות רגעית ממשוה גדול... ולכן זה היה כל כך חזק ואמיתי. הכלבים קיבלו שכר כי הרבה יותר קשה לעשות מעשים "קטנים" שאין בהם "שווא"... מאשר למסור נפש בקול רעש גדול. ה' לא מחפש את הפרסום והרעש... רחמנא ליבא בעי! (ה' רוצה את הלב). ולכן דווקא את הסיפור של רות בחרה התורה לספר, כדי ללמד אותנו שהיופי העיקרי של היהדות הוא היופי הפנימי, האמת והאמונה החזקה.

*

בלי רעש וצלצולים...

וזאת הסיבה שבגללה נבחר הר סיני – התורה ניתנה דווקא על ההר שלא עשה "רעש"... לא התגאה והתפאר בחיצוניות. וזה עוד טעם מדוע קוראים מגילת רות בחג השבועות – גם בלימוד התורה

רחמנא ליבא בעי, גם בלימוד התורה מה שחשוב זה הפנימיות.
העיקר זה לא הכישרון (יופי חיצוני), וגם לא הייחוס (יופי חיצוני), ולא
כל שאר הדברים החיצוניים.. העיקר זה הלב. רחמנא ליבא בעי!

*

גם בחינוך – ה' רוצה את הלב!

כתוב במשנה: "רבי מאיר אומר אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש
בו. יש קנקן חדש מלא ישן וישן שאפילו חדש אין בו" (אבות, פרק ד' משנה כ"ז).
ובהמשך: "בן הא הא אומר: לפום צערא אגרא" (לפי הצער, השכר)
(פרק ה' משנה כ"ו). המבט החיצוני עשוי להטעות. הסיפור אינו טמון אלא
במה ש"בתוך הקנקן" ולא באופיו החיצוני. יותר מזה לומדים מדבריו
של בן הא הא: השכר, כלומר השיפוט האמיתי של מעשה אינו תלוי
בתוצאתו הסופית ו"בשורה התחתונה" אלא בתהליך ובעמל שנעשה
לצורך השגתו. לאותה פעולה יש משמעות שונה כשהיא נעשית על
ידי אנשים שהתמודדותם הפנימית שונה בתכלית. תהליך טיפולי
מטרתו סיוע בעת קושי, הנעת שינויים וצמיחה אישית מתוך שאיפה
לחיות טוב יותר ולהתמודד באופן מוצלח יותר עם מאורעות החיים.
התהליך יתמקד בתהליך הפנימי העובר על האדם ובמשמעותו.
במהותו, הטיפול אינו מיועד לגרום לשינוי טכני בלבד על ידי לחץ
חיצוני, אלא להביא לצמיחה פנימית של תובנות וגישות שונות
שיאפשרו לאדם הסובל התמודדות טובה והסתגלות למצבי חייו
כפי שהם. כשאנו מחנכים את ילדינו, בוחנים את התפתחותם
והישגיהם בתחומים שונים, עלינו להכיר ולהבין את התהליך שעשה
הילד לשם כך ולהעריך אותו. מחנך שמסתכל ורואה את הפנימיות
של מלאכת החינוך, מחנך כזה רואה את הפנימיות של כל תלמיד,
את ההשקעה, את המאמץ ואת הפוטנציאל הטמון בו. מחנך כזה
רואה את תלמידו כבן ממש.

שבת שלום וחג שמח!

העלון יוצא לאור
בסיוע תלמוד תורה
"נצח ישראל" בית שמש

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com